

Rijksoverheid

Handleiding vergunningverleningsproces voor Projecten van gemeenschappelijk belang voor trans-Europese energie-infrastructuur

als bedoeld in artikel negen, eerste lid, van Verordening 347/2013

Aan deze handleiding kunnen geen rechten worden ontleend

December 2017

Inhoud

Leeswijzer	3
1. Inleiding	4
1.1. Verordening (EU) nr. 347/2013	4
1.2. Doelstelling van de Verordening	5
1.3. Bevoegde instantie in Nederland	
2. Het vergunningverleningsproces op hoofdlijnen	6
2.1. Energieprojecten van Europees en nationaal belang	6
2.2. Rijkscoördinatieregeling	6
3. Relevante regelgeving voor vergunningverlening	8
3.1. Wet ruimtelijke ordening	8
3.2. Wet milieubeheer	10
3.3. Gaswet	13
3.4. Elektriciteitswet 1998	13
3.5. Mijnbouwwet	13
4. Vergunningen voor projecten van gemeenschappelijk belang	14
4.1. Gedetailleerd schema vergunningverleningsproces	14
4.2. Lijst van vergunningen voor projecten van gemeenschappelijk belang	14
5. Het vergunningverleningsproces	18
5.1. Het vergunningverleningsproces op land	18
5.2. Het vergunningverleningsproces offshore	22
5.3. Schematisch overzicht vergunningverleningsproces projecten van gemeenschappelijk belang	26
6. Informatie over de omvang, structuur en gedetailleerdheid van de documenten	27
6.1. Milieueffectrapport en notitie reikwijdte en detailniveau	27
6.2. Informatie inzake de documenten die samen met de aanvragen moeten worden ingediend	27
7. Transparantie en inspraak	31
7.1. Transparantie en inspraak in de meldingsfase	31
7.2. Transparantie en inspraak in de aanvraagfase	31
7.3. Transparantie en inspraak in de vergunningverleningsfase	32
7.4. Website	33
8. Contactgegevens	44

Leeswijzer

Voor het versnellen van energieprojecten die voor de Europese Unie van groot belang zijn is in 2013 een Europese Verordening vastgesteld. In deze handleiding wordt uitgelegd hoe Nederland juridisch uitvoering geeft aan de verordening.

In hoofdstuk 1 wordt kort ingegaan op het doel van de verordening: waarom is deze verordening noodzakelijk.

In hoofdstuk 2 worden de hoofdlijnen beschreven van hoe Nederland het realiseren van projecten van gemeenschappelijk belang juridisch aanpakt.

Hoofdstuk 3 gaat in op de wetgeving die nodig is voor het realiseren van de Europese projecten. Dit betreft vooral de Wet ruimtelijke ordening en de Wet Milieubeheer.

In hoofdstuk 4 worden de vergunningen genoemd die nodig kunnen zijn voor een project van gemeenschappelijk belang. Per concreet project zal moeten worden onderzocht welke vergunningen daarvoor nodig zijn.

In hoofdstuk 5 wordt aangegeven hoe het proces voor vergunningverlening verloopt. Ook bevat dit hoofdstuk een schematisch overzicht van het gehele proces.

In hoofdstuk 6 wordt een overzicht gegeven van de informatie die nodig kan zijn voor het realiseren van een project, bijvoorbeeld de gevolgen voor veiligheid, archeologie en milieu.

In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op hoe burgers en bedrijven betrokken worden in het proces vóór en tijdens de vergunningverlening.

In hoofdstuk 8 ten slotte staan de contactgegevens van de betrokken overheden bij en de initiatiefnemer(s) van projecten van gemeenschappelijk belang.

1. Inleiding

1.1 Verordening nr. 347/2013

Deze handleiding is opgesteld naar aanleiding van Verordening (EU) 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende de richtsnoeren voor trans-Europese energie infrastructuur (hierna: de verordening). De verordening beoogt modernisering en uitbreiding van Europa's energie-infrastructuur. Op 1 juni 2013 is de verordening van kracht geworden. Via <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0347&qid=1407922117826&from=NL> kunt u de verordening downloaden. Aan de hand van de praktijk zal de handreiking regelmatig worden geactualiseerd.

1.2 Doelstelling van de Verordening

Een van de prioriteiten van de Europa 2020-strategie is duurzame groei die moet worden bereikt door het bevorderen van een doelmatiger gebruik van hulpbronnen en een meer duurzame en concurrerende economie. De energie-infrastructuur is een belangrijk onderdeel van de Europa 2020-strategie. Zo wordt de noodzaak onderstreept om de Europese energienetwerken te moderniseren en deze onderling aan elkaar te koppelen. Dit is van groot belang voor:

- het waarborgen van een concurrerende en goed functionerende geïntegreerde energiemarkt;
- het bereiken van een optimale benutting van energie-infrastructuur;
- meer energie-doelmatigheid;
- de integratie van gespreide hernieuwbare energiebronnen.

Hiermee worden groei, werkgelegenheid en duurzame ontwikkeling bevorderd.

De verordening beoogt als onderdeel van de energiestrategie de energiebehoeften van Europa te moderniseren en uit te breiden en netwerken met elkaar te verbinden over de grenzen heen waar dat bijdraagt aan de doelstellingen van het energiebeleid. Als onderdeel van de verordening zijn regels opgenomen voor de vergunningverlening voor projecten die op grond van de verordening zijn aangemerkt als projecten van gemeenschappelijk belang. Deze projecten krijgen prioriteit en de regels vereisen onder meer dat de meest efficiënte nationale procedure wordt gevolgd bij projecten van gemeenschappelijk belang en dat deze projecten binnen een bepaalde termijn na de melding daarvan moeten zijn gerealiseerd. Daarnaast worden de lidstaten gestimuleerd om hun vergunningprocedures te vereenvoudigen en de transparantie en inspraak van het publiek te vergroten.

Wat een concreet project van gemeenschappelijk belang is, wordt bepaald in overleg tussen de Europese Commissie en de lidstaten. Hiervoor zijn in de verordening richtlijnen opgenomen. De projecten die zijn aangewezen als projecten van gemeenschappelijk belang worden geplaatst op de zogenaamde Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang.

De projecten van gemeenschappelijk belang waarbij Nederland is betrokken zijn terug te vinden in hoofdstuk 8, onder het kopje **Initiatiefnemers projecten van gemeenschappelijk belang**.

1.3 Bevoegde instantie in Nederland

De verordening beoogt het vergunningverleningsproces voor projecten van gemeenschappelijk belang te vergemakkelijken door te verplichten een nationaal bevoegde instantie aan te wijzen die verantwoordelijk is voor het vergemakkelijken en coördineren van het vergunningverleningsproces voor projecten van gemeenschappelijk belang. De nationaal bevoegde instantie is ook verantwoordelijk voor het realiseren van de benodigde besluiten binnen de gestelde termijnen. Voor Nederland is de Minister van Economische Zaken en Klimaat aangewezen als de bevoegde nationale instantie. Dit vloeit voort uit hoofdstuk 3, paragraaf 3 van de Elektriciteitswet 1998, paragraaf 5.1.a. van de Gaswet en hoofdstuk 9a van de Mijnbouwwet.

2. Het vergunningverleningsproces op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen beschreven voor het vergunningverleningsproces voor het realiseren van projecten van gemeenschappelijk belang. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het instrumentarium dat ook gebruikt wordt voor het realiseren van projecten van nationaal belang.

Op een aantal van de aspecten wordt dieper ingegaan; zie hiervoor de leeswijzer.

2.1 Energieprojecten van Europees en nationaal belang

Energieprojecten kunnen niet alleen groot van omvang zijn, maar ook heel belangrijk: ze zijn dan van Europees en/of nationaal belang. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanleg van gasleidingen of de bouw van hoogspanningsleidingen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat iedereen steeds voldoende gas en elektriciteit geleverd kan krijgen.

Om dit soort projecten mogelijk te maken, moeten besluiten worden genomen voor het ruimtegebruik en moeten vergunningen worden verleend. Hiervoor wordt een speciale procedure toegepast, de zogenaamde rijkscoördinatieregeling. Deze regeling is bedoeld om voor grote Europese en nationale energieprojecten sneller besluiten te kunnen nemen, zonder dat dit ten koste gaat van de zorgvuldigheid van de besluitvorming en van de mogelijkheden voor burgers om hierover hun mening te kunnen geven. Voor de projecten van gemeenschappelijk belang geldt de rijkscoördinatieregeling van rechtswege.

2.2 Rijkscoördinatieregeling

De rijkscoördinatieregeling bestaat uit twee onderdelen, 'modules' genoemd. Dit zijn een projectmodule en een uitvoeringsmodule. Hieronder wordt uitgelegd wat dat precies betekent.

2.2.1 De rijkscoördinatieregeling: de projectmodule

Voor de meeste projecten is een ruimtelijk besluit nodig: het project moet 'planologisch mogelijk worden gemaakt'. Dat wil zeggen dat het bestemmingsplan moet worden aangepast. Als de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast, dan gebeurt de planologische inpassing niet met een bestemmingsplan, maar – in de regel – met een inpassingsplan (ook wel 'rijksinpassingsplan' genoemd). Dit is in feite een ruimtelijk plan van de Rijksoverheid dat uiteindelijk wordt ingepast in het gemeentelijke bestemmingsplan of de beheersverordening overschrijft. Een inpassingsplan voor een energieproject wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het inpassingsplan wordt direct onderdeel van het bestemmingsplan.

Ter voorbereiding van het inpassingsplan wordt vaak een milieueffectrapport gemaakt (MER). Hierin wordt beschreven wat naar verwachting de effecten zijn van het project op het milieu. Net als bij wijziging of vaststelling van een bestemmingsplan, is er de mogelijkheid van inspraak.

2.2.2 De rijkscoördinatie­regeling: de uitvoeringsmodule

Het tweede onderdeel van de rijkscoördinatie­regeling noemen we de uitvoeringsmodule. Deze houdt kort gezegd in dat alle (overige) voor een project benodigde besluiten gezamenlijk worden voorbereid, en gecoördineerd door de Minister van Economische Zaken en Klimaat. Voor een energie­infrastructuur­project zijn vaak veel besluiten (vergunningen en ontheffingen) nodig. Denk aan een omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten of het oprichten van een inrichting met milieugevolgen of een ontheffing van de Wet natuur­bescherming. Voor al die besluiten zijn vaak verschillende overheden verantwoordelijk, zoals de gemeente of de provincie. In de uitvoeringsmodule blijven al die overheden verantwoordelijk voor de inhoud van hun eigen besluit, maar de Minister van Economische Zaken en Klimaat bepaalt binnen welke termijnen alle (ontwerp­)besluiten genomen moeten worden en zorgt dat alle besluiten goed op elkaar afgestemd zijn. Ook zorgt de Minister van Economische Zaken en Klimaat ervoor dat alle besluiten ter inzage worden gelegd. De Minister van Economische Zaken en Klimaat is hierbij het aanspreekpunt en coördineert alle ingediende zienswijzen op de voorgenomen besluiten.

2.2.3 Inspraak en beroep

Als de rijkscoördinatie­regeling wordt toegepast, worden de voor het project benodigde besluiten meestal in één keer in ontwerp ter inzage gelegd. Iedereen kan dan zienswijzen geven over al die ontwerp­besluiten.

Na de inspraak­procedure worden de definitieve besluiten door de desbetreffende overheden vastgesteld en tegelijk bekend gemaakt. Tegen die besluiten kan dan door belanghebbenden beroep ingesteld bij de Afdeling bestuurs­rechtspraak van de Raad van State.

3. Relevante regelgeving voor vergunningverlening

In dit hoofdstuk wordt de belangrijkste regelgeving besproken. Het gaat om het wettelijk instrumentarium voor het realiseren van projecten van gemeenschappelijk belang, de milieu-aspecten en het van toepassing verklaren van het instrumentarium op gas-, elektriciteit- en mijnbouwprojecten die zijn aangewezen als project van gemeenschappelijk belang. Daarnaast kunnen andere wetten van toepassing zijn op de projecten voor specifieke aspecten, bijvoorbeeld de Erfgoedwet of de Spoorwegwet. Een opsomming daarvan is te vinden in paragraaf 4.2.

3.1 Wet ruimtelijke ordening

3.1.1 De rijkscoördinatie­regeling

Bij wet van 25 september 2008, in werking getreden op 1 maart 2009, is bepaald dat de rijkscoördinatie­regeling wordt toegepast voor bepaalde projecten op het gebied van energie­infrastructuur. Met die wet zijn daartoe de Elektriciteitswet 1998, de Mijnbouw­wet en de Gaswet gewijzigd (en hieraan wordt nader aandacht besteed in de paragrafen 3.3. tot en met 3.5).

Indien op een energie­project de rijkscoördinatie­regeling van toepassing is, dan is de Minister van Economische Zaken en Klimaat aangewezen als verantwoordelijke minister naast de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Zij stellen op grond van artikel 3.35, tweede lid, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) samen het inpassingsplan vast.

De procedure die wordt aangeduid als de rijkscoördinatie­regeling is geregeld in artikel 3.35, eerste lid, Wro en omvat twee elementen. Ten eerste een inpassingsplan, een ruimtelijk besluit van de Rijksoverheid op basis van artikel 3.28 Wro, dat onderdeel uit gaat maken van de ter plaatse reeds geldende bestemmingsplannen. Ten tweede de gecoördineerde voorbereiding door de Rijksoverheid van de voor een project benodigde (overige) besluiten.

3.1.2 De ruimtelijke inpassing

De procedure als bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, Wro bepaalt dat een inpassingsplan wordt opgesteld en dat de voorbereiding en bekendmaking daarvan door de Minister van Economische Zaken en Klimaat wordt gecoördineerd met de voorbereiding en bekendmaking van de benodigde uitvoeringsbesluiten. Het inpassingsplan en de overige besluiten worden tegelijkertijd gecoördineerd voorbereid.

Wat staat er in een inpassingsplan?

Een inpassingsplan bestaat uit een aantal onderdelen. Zo bevat het onder andere:

- een verbeelding waarop de exacte ligging van het project is aangegeven;
- regels en (kwaliteits)eisen voor het project;
- een toelichting over hoe het plan wordt uitgevoerd, wat de gevolgen van het project zijn voor bijvoorbeeld de leefomgeving, water, milieu en natuurbeheer, economische en sociale ontwikkeling en behoud van archeologische waarden.

Tussen het moment dat bekend wordt dat er een inpassingsplan zal komen en het moment dat het gereed is, kan enige tijd zitten. Om te voorkomen dat in de tussentijd ontwikkelingen plaatsvinden in het gebied die niet samengaan met het project dat wordt voorbereid, kunnen de

ministers een voorbereidingsbesluit nemen. Dit heeft tot gevolg dat er in dat gebied beperkingen gelden voor het afgeven van omgevingsvergunningen voor bouwwerken en aanlegwerkzaamheden.

Ook kan in een voorbereidingsbesluit een nieuw vergunningstelsel worden opgenomen om te voorkomen dat het gebied minder geschikt wordt voor het project. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen vanaf dat moment alleen nog maar plaatsvinden nadat daarvoor een omgevingsvergunning is verleend. Die vergunning wordt dan alleen verleend als de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling de grond niet minder geschikt maakt voor de verwezenlijking van het geplande energieproject.

3.1.3 Coördinatie uitvoeringsbesluiten

De rijkscoördinatieregeling maakt een parallelle en een gecoördineerde voorbereiding van alle voor de verwezenlijking van het project benodigde besluiten mogelijk, meestal samen met het rijksinpassingsplan (artikel 3.35, eerste lid, onder b en c, Wro). Hierbij kan onder andere worden gedacht aan omgevingsvergunningen voor het bouwen of het kappen van bomen, waterwetvergunningen en ontheffingen op grond van de Wet natuurbescherming. De besluiten worden voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de bijzondere procedurele regels in artikel 3.31, derde lid, Wro.

Deze regeling voorziet in een gezamenlijke kennisgeving en terinzagelegging van de ontwerpbesluiten (artikel 3.31, derde lid, onder b, Wro in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, Wro) en gelijktijdige bekendmaking van de besluiten (artikel 3.32 Wro in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, Wro). De bevoegdheid om uitvoeringsbesluiten te nemen, blijft in beginsel bij de wettelijk bevoegde bestuursorganen berusten. De daartoe aangewezen minister (in geval van energie-infrastructuur projecten waarop de rijkscoördinatieregeling van toepassing is, is dat de Minister van Economische Zaken en Klimaat) kan van de bestuursorganen die bevoegd zijn om de uitvoeringsbesluiten te nemen, de medewerking vorderen die nodig is voor het slagen van de coördinatie. De bestuursorganen zijn verplicht medewerking te verlenen (artikel 3.35, derde lid, Wro). Indien een betrokken bestuursorgaan niet of niet tijdig overeenkomstig de aanvraag beslist dan wel een besluit neemt dat wijziging behoeft, kan de Minister van Economische Zaken en Klimaat tezamen met de minister tot wiens beleidsterrein het desbetreffende uitvoeringsbesluit behoort, een beslissing nemen die in de plaats treedt van het besluit van dat bestuursorgaan. Dit is de zogenoemde interventiebevoegdheid (artikel 3.36, eerste lid, Wro).

Toepassing van de coördinatieregeling laat de materiële toetsingskaders voor de uitvoeringsbesluiten in beginsel onverlet. Deze besluiten moeten dus aan dezelfde inhoudelijke eisen voldoen als wanneer de coördinatieregeling niet zou zijn toegepast. Een uitzondering is dat bepalingen in regelingen van provincies, gemeenten en waterschappen om dringende redenen buiten toepassing kunnen worden gelaten als door die bepalingen de verwezenlijking van het betrokken onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid onevenredig wordt belemmerd (artikel 3.35, achtste, lid Wro).

Voor de uitvoering van werken of werkzaamheden ter uitvoering van het rijksinpassingsplan is geen omgevingsvergunning vereist voor een aanlegactiviteit (artikel 2.1, eerste lid, onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). Dit volgt uit artikel 3.35, zevende lid, laatste volzin, Wro.

3.1.4 Projecten op zee

Bij projecten die geheel of gedeeltelijk op zee liggen, geldt het volgende. De ruimtelijke inpassing door middel van een inpassingsplan geldt als en voorzover het project is gelegen binnen gemeentelijke gebied (één kilometer uit de kust). De coördinatie en de uitvoeringsbesluiten gelden voor het gehele project, dus ook indien en voor zover het

project buiten gemeentelijk ingedeeld gebied is gelegen. De ruimtelijke afweging van projecten die geheel of gedeeltelijk op zee (buiten gemeentelijk ingedeeld gebied zijn gelegen) wordt geregeld in de watervergunning.

3.1. Beroepsprocedure

Het rijksinpassingsplan en alle overige besluiten kunnen gelijktijdig ter inzage worden gelegd in de verschillende stappen van de procedure. Dit geldt zowel voor de ontwerp-besluiten als voor de daarna vastgestelde besluiten. Ook het beroep bij de bestuursrechter wordt gebundeld indien de besluiten gelijktijdig zijn bekendgemaakt. Tegen het inpassingsplan en de gecoördineerd voorbereide besluiten staat rechtstreeks beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (artikel 8:6, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht in samenhang met Bijlage 2, hoofdstuk 2, artikel 2 van die wet en in samenhang met artikel 8.3 eerste lid, onder b Wro). Geen beroep tegen het besluit kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijze over het ontwerp van dit besluit naar voren heeft gebracht.

In de gevallen dat sprake is van 'ontwikkeling en verwezenlijking van werken en gebieden krachtens afdeling 3.5 Wro', is op grond van het bepaalde in artikel 1.1, eerste lid, onder a in samenhang met artikel 2.1 van bijlage I van de Crisis- en herstelwet, de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit brengt onder meer met zich dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een termijn van 6 maanden heeft voor het doen van een uitspraak op een beroep, dat een niet tot de centrale overheid behorende overheid (rechtspersoon of bestuursorgaan) niet tegen het inpassingsplan in beroep kan gaan en dat het beroepsschrift, op straffe van niet-ontvankelijkheid, meteen de gronden van beroep moet bevatten (het indienen van een pro forma beroepsschrift is niet toegestaan).

3.2 Wet milieubeheer

Voor het realiseren van een project van gemeenschappelijk belang zullen –onder andere- de milieueffecten in kaart moeten worden gebracht. In de meeste gevallen zal voor een project van gemeenschappelijk belang ook een milieueffectrapport (MER) moeten worden opgesteld. In een milieueffectrapportage (mer) worden de milieueffecten van het project van gemeenschappelijk belang onderzocht en wordt bekeken hoe de negatieve gevolgen voor het milieu zo beperkt mogelijk kunnen blijven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een mer voor de ruimtelijke inpassing (een plan-mer) en een mer voor concrete besluiten (een besluit-mer). Mede op basis van het MER wordt dan door het bevoegd gezag de ruimtelijke inpassing van het project vastgesteld en worden besluiten genomen. De procedures voor de mer zijn geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. Op de inspraakmogelijkheden in de milieueffectrapportage wordt nog ingegaan in paragraaf 6.1.

3.2.1 De milieueffectrapportage

Of de mer moet worden doorlopen hangt af van de aard van het project en de mogelijk aanzienlijke gevolgen voor het milieu. In het Besluit milieueffectrapportage zijn hiervoor criteria opgenomen. In een aantal gevallen is het verplicht een MER op te stellen als aan de criteria is voldaan (mer-plicht). In de andere gevallen moet worden beoordeeld of een MER moet worden opgesteld (mer-beoordeling). De procedure voor de mer-beoordeling is opgenomen in de artikelen 7.16 tot en met 7.20 van de Wet milieubeheer (Wm). Kort samengevat is de procedure als volgt. Als eerst beoordeeld moet worden of een MER gemaakt moet worden, deelt de initiatiefnemer dat mee aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag beslist vervolgens aan de hand van de criteria van bijlage III van de mer-richtlijn (2011/92/EG) binnen zes weken of een MER gemaakt moet worden. Deze

beslissing wordt openbaar gemaakt door middel van een kennisgeving en terinzagelegging. Voor de projecten waarvoor geen MER moet worden opgesteld, zie subparagraaf 3.2.2.

Bij de mer worden de volgende stappen doorlopen.

I. Kennisgeving en conceptnotie reikwijdte en detailniveau

Het bevoegd gezag moet het voornemen voor het initiatief bekendmaken. De kennisgeving van dit voornemen bevat in elk geval waar en wanneer de stukken over het voornemen openbaar zullen worden gemaakt, dat er gelegenheid zal zijn om zienswijzen naar voren te brengen (aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn) en of de Commissie voor de mer of een andere onafhankelijke instantie in de gelegenheid zal worden gesteld om advies uit te brengen (artikel 7.9 respectievelijk artikel 7.27 van de Wm). De kennisgeving vindt tevens plaats in een publicatie in een ander land als er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land¹. Met Duitsland² en Vlaanderen³ zijn hier werkafspraken over gemaakt.

Bij de stukken die ter inzage worden gelegd hoort meestal de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau voor het onderzoek van de milieueffecten. De reikwijdte heeft betrekking op *wat* onderzocht moet worden; *detailniveau* gaat over hoe diep het onderzoek moet gaan. Hoewel het niet verplicht is, is het beleid binnen het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat om een conceptnotitie reikwijdte en detailniveau voor de mer op te stellen. De conceptnotitie reikwijdte en detailniveau bevat:

- een toelichting op het voornemen een mer-plichtig plan op te stellen;
- een onderbouwing van nut- en noodzaak van het project;
- een beschrijving van het wettelijk kader;
- de alternatieven die in het MER zullen worden onderzocht;
- de milieueffecten die in de mer zullen worden onderzocht;
- informatie over de omvang, structuur en gedetailleerdheid van de documenten die samen met de aanvragen voor besluiten moeten worden ingediend, inclusief een checklist.

Ten behoeve van de inspraak op de kennisgeving en de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau worden meestal informatieavonden gehouden. Daarnaast kan ook op andere wijzen een zienswijze worden ingediend.

II. Raadpleging van adviseurs en betrokken bestuursorganen

Over de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau worden de adviseurs en betrokken bestuursorganen advies gevraagd (artikel 7.8 respectievelijk artikel 7.25 Wm).

De concept-notitie reikwijdte en detailniveau wordt verzonden aan:

- alle overheden die een besluit nemen in het kader van het project (gemeenten, provincies, waterschappen, andere ministeries en eventuele andere vergunningverleners);
- gemeenteraden en Provinciale Staten;
- de wettelijke adviseurs zoals de Raad voor het Cultureel Erfgoed.

Daarnaast kan op vrijwillige basis raadpleging plaats vinden van de Commissie voor de mer.

III. Vaststelling van de definitieve notitie reikwijdte en detailniveau.

¹<https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/procedurehandleiding/procedurele/grensoverschrijdend/>

²https://www.infomil.nl/publish/pages/73753/gezamenlijke_verklaring_dl-nl_inzake_m_e_r_in_grensoverschrijdend_verband_2013.pdf

³https://www.infomil.nl/publish/pages/73753/stappenschema_mer_vlaanderen_-_zuid-nederland.pdf

Op basis van de zienswijzen en uitgebrachte adviezen wordt een 'definitieve' notitie reikwijdte en detailniveau vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hierbij worden de volgende richtsnoeren gehanteerd:

- publicatie van de definitieve notitie reikwijdte en detailniveau op internet (www.bureau-energieprojecten.nl);
- iedereen die een zienswijze of reactie heeft gegeven wordt per brief geïnformeerd dat de definitieve notitie reikwijdte en detailniveau is vastgesteld (ofwel wordt daarbij de notitie toegezonden dan wel wordt verwezen naar de website);
- dezelfde werkwijze wordt gevolgd t.a.v. alle betrokken (overheids)partijen die wel zijn aangeschreven over de conceptnotitie maar die geen reactie hebben ingediend;
- publieke kennisgeving en terinzagelegging blijft (in de regel) achterwege.

IV Opstellen ontwerp-MER

Op basis van de 'definitieve' notitie reikwijdte en detailniveau wordt vervolgens een ontwerp-MER opgesteld.

Eisen waaraan een MER moet voldoen zijn onder meer (artikel 7.7 respectievelijk artikel 7.23 Wm):

- het doel van het project;
- een beschrijving van het project en de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven, zowel (bijv.) qua ligging als qua uitvoeringswijze;
- welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
- een beschrijving van de 'huidige situatie en de autonome ontwikkeling' in het plangebied;
- welke gevolgen het project en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de 'autonome ontwikkeling';
- effect-beperkende respectievelijk mitigerende maatregelen;
- beschrijving van de leemten in kennis;
- een publiekssamenvatting.

V. Ter inzage leggen van MER en ontwerpbesluiten en mogelijkheid van zienswijzen

Het MER wordt door het bevoegd gezag ter inzage gelegd samen met het ontwerp-inpassingsplan en de andere benodigde ontwerp-besluiten.

Bij het MER en de ontwerp-besluiten kan eenieder een zienswijze indienen. De Commissie voor de mer wordt om een advies gevraagd. De binnengekomen zienswijzen kunnen ook naar de Commissie voor de mer gestuurd worden, mits dit zo afgesproken is.

VI. Vaststellen besluiten en mogelijkheid van beroep

De bevoegd gezagen stellen het inpassingsplan en de andere benodigde besluiten, zo nodig gewijzigd, vast.

Het MER en de besluiten worden ter inzage gelegd. Belanghebbenden kunnen dan in beroep gaan tegen een of meer besluiten voor zover zij tijdig een zienswijze hebben ingediend. In dat kader kan ook het MER ter discussie worden gesteld.

3.2.2 Milieuonderzoek indien geen mer-plicht bestaat

Indien voor een project geen MER hoeft te worden opgesteld worden onderstaande stappen doorlopen om de gevolgen voor het milieu zichtbaar te maken.

1. Kennisgeving van het initiatief

Het bevoegd gezag brengt een kennisgeving uit op grond van artikel 1.3.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

In de kennisgeving wordt vermeld of:

- stukken betreffende het voornemen ter inzage zullen worden gelegd en waar en wanneer;
- er gelegenheid wordt geboden zienswijzen omtrent het voornemen naar voren te brengen, aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn en
- een onafhankelijke instantie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen over het voornemen.

II. Toelichting in inpassingsplan van de milieueffecten

Voor zover bij de voorbereiding van het inpassingsplan geen MER wordt opgesteld, moet op grond van artikel 3.1.6, vijfde lid, Bro wel worden gekeken naar de milieuaspecten.

In de toelichting op het inpassingsplan moet in ieder geval worden aangegeven:

- de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden;
- voor zover nodig de wijze waarop rekening is gehouden met overige waarden van de in het plan begrepen gronden en de verhouding tot het aangrenzende gebied;
- de wijze waarop krachtens hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer vastgestelde milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken.

3.3 Gaswet

In artikel 39b, eerste lid, onder c, van de Gaswet is bepaald dat de rijkscoördinatie­regeling van toepassing is op een uitbreiding van het landelijk gastransportnet of de aanleg of uitbreiding van een landsgrensoverschrijdend gastransportnet met inbegrip van de aansluitingen op zo'n net, voor zover het een project betreft voor gas dat is opgenomen op de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang in de zin van de verordening.

3.4 Elektriciteitswet 1998

In artikel 20a, eerste lid, onder c, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat de rijkscoördinatie­regeling van toepassing is op de aanleg of uitbreiding van een landsgrensoverschrijdend net met inbegrip van de aansluitingen op zo'n net, en het een project betreft voor elektriciteit dat is opgenomen op de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang in de zin van de verordening.

3.5 Mijnbouwwet

In artikel 141a, eerste lid, onder d, van de Mijnbouwwet is bepaald dat de rijkscoördinatie­regeling van toepassing is op een mijnbouw­werk of pijpleidingen, voor zover het een project betreft voor olie of koolstofdioxide dat is opgenomen op de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang in de zin van de verordening.

4. Vergunningen voor projecten van gemeenschappelijk belang

Voor het realiseren van een project van gemeenschappelijk belang zijn meestal veel vergunningen noodzakelijk, die door verschillende bevoegde gezagen moeten worden afgegeven. De aanvraag voor die vergunningen moet bij de Minister van Economische zaken en Klimaat worden ingediend. Deze zorgt dan voor de coördinatie en de bekendmaking van die vergunningen.

4.1 Gedetailleerd schema vergunningverleningsproces

Op grond van artikel 10, vierde lid, onder b, van de verordening moet de Minister van Economische Zaken en Klimaat, in samenwerking met de initiatiefnemer en de andere bevoegde gezagen, een gedetailleerd schema voor het vergunningverleningsproces opstellen. Dit schema moet voldoen aan de richtsnoeren in de verordening en zal daarom in ieder geval inzage moeten geven in:

- a. de vast te stellen besluiten en in te winnen adviezen;
- b. de waarschijnlijk bij de zaak te betrekken autoriteiten, belanghebbenden en bevolking;
- c. de diverse fasen van de procedure en de duur daarvan;
- d. de belangrijkste mijlpalen en de desbetreffende termijnen met het oog op het vast te stellen raambesluit;
- e. de door de autoriteiten voorziene middelen en de eventuele behoefte aan extra middelen.

Voor ieder concreet project wordt in een vroeg stadium een gedetailleerd schema opgesteld als bedoeld in de verordening, dat zal voldoen aan de hierboven genoemde richtlijnen.

Per project zullen de schema's kunnen verschillen, afhankelijk van wat voor soort activiteit het betreft en wat de omgeving is waar de activiteit moet worden gerealiseerd. Gedurende het vergunningverleningsproces kan blijken dat toch nog enige besluiten alsnog moeten worden meegenomen, of dat juist sommige vergunningen niet (meer) nodig zijn. Het schema kan daarom worden aangemerkt als een 'levend document'.

4.2 Lijst van vergunningen voor projecten van gemeenschappelijk belang met toelichting

De kern voor de versnelling van deze projecten ligt in Nederland in de rijkscoördinatie-regeling van de Wet ruimtelijke ordening. Door een parallelle en een gecoördineerde voorbereiding kunnen alle voor de verwezenlijking van de voor het project benodigde besluiten mogelijk worden gemaakt, zoals in hoofdstuk 3 is uitgelegd. Hieronder staat een lijst met een overzicht van wetten en de daarop gebaseerde besluiten voor de specifieke aspecten in het project. Deze lijst omvat de vaak voorkomende vergunningen, met daarbij een beschrijving van het type vergunning en een globale aanduiding van de aan te leveren informatie bij de aanvraag van de vergunning. Daarnaast is een lijst met meldingsverplichtingen opgenomen.

Niet alle genoemde besluiten zijn echter benodigd voor een specifiek project; dat hangt af van de aard, omvang, ligging en andere kenmerken van het project.

Vaak voorkomende vergunningen

1. **Besluiten ingevolge de Wet natuurbescherming (artikelen 2.7, tweede lid, 3.3, eerste en derde lid, 3.8, eerste en derde lid en 3.10, tweede lid, in samenhang met 3.8, eerste lid)**

Met de vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, wordt beoogd de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden te beschermen. Voor de beoordeling van de aanvraag is in ieder geval een passende beoordeling benodigd en indien noodzakelijk een beschrijving van alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang, of de nodige compenserende maatregelen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

De ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste en derde lid strekt tot bescherming van vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. De ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste en derde lid, is vereist met het oog op behoud of het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van soorten, genoemd in bijlage V bij de Habitatrichtlijn of bijlage III bij het Verdrag van Bern. De ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid, is onderdeel van het beschermingsregime voor andere soorten. In zijn algemeenheid moet bij de aanvraag de volgende informatie worden gevoegd: de handelingen die uitgevoerd zullen worden, voor welke beschermde soorten een ontheffing wordt aangevraagd, doel en belang van de handelingen die zullen plaatsvinden en de afwezigheid van andere bevredigende oplossingen hiervoor, welke maatregelen getroffen zullen worden om schade aan soorten te beperken en/of herstellen.

2. **Besluit ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (artikelen 2.1 eerste lid en artikel 2.2, tweede lid, voor zover de desbetreffende omgevingsvergunning in ieder geval betrekking heeft op activiteiten bedoeld in 2.1, eerste lid, onder a, b, c, e, f en g);**

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. De Wabo omvat een verzameling van activiteiten waarvoor de omgevingsvergunningplicht van toepassing is. Een project kan bestaan uit één of meer activiteiten.

Voor projecten van gemeenschappelijk belang zijn van belang:

1. activiteiten waarvoor de vergunningplicht direct volgt uit de wet (art. 2.1, eerste lid, Wabo).
Voor deze activiteiten geldt in beginsel een vergunningplicht. Uitzonderingen hierop zijn in landelijke regelgeving vastgelegd in het Besluit omgevingsrecht. Ook is landelijk, in de Regeling omgevingsrecht, vastgelegd welke eisen er gelden voor het aanvragen van de betreffende toestemming.
2. activiteiten waarvoor de vergunningplicht volgt uit een provinciale of gemeentelijke verordening. En in de wet is vastgelegd dat deze vergunning een omgevingsvergunning is (art. 2.2, tweede lid, Wabo).
Voor deze activiteiten is in een provinciale of gemeentelijke verordening bepaald of en in welke gevallen er sprake is van een vergunningplicht. De eisen die gelden voor de aanvraag van de betreffende toestemming zijn landelijk, in de Regeling omgevingsrecht, vastgelegd.

Afhankelijk van het project kan een omgevingsvergunning bestaan uit toestemmingen voor één of meer activiteiten uit de verschillende hoofdgroepen.

3. **Besluit ingevolge de Erfgoedwet (artikel 9.1 in samenhang met artikel 11 Monumentenwet 1988);**

De Monumentenwet 1998 is per 1 juli 2016 ingetrokken. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het overgangsrecht van de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

Op grond hiervan is het verboden zonder of in afwijking van een vergunning een beschermd archeologisch monument te slopen, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen dan wel een beschermd archeologisch monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Welke documenten bij de aanvraag ingediend moeten worden, hangt af van de aard en omvang van de werkzaamheden en van het soort monument. De aanvraag moet een beeld geven van de huidige en toekomstige situatie én van de gevolgen voor de monumentale waarden.

4. Besluit ingevolge de Waterwet (artikel 6.2, 6.4 en 6.5, onderdelen a en b);

Genoemde vergunningen strekken tot bescherming van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. Voor de beoordeling van de aanvraag zijn onder meer benodigd: gegevens over de locatie van de activiteiten, de periode waarvoor vergunning wordt gevraagd, een omschrijving van de aard, de omvang, de reden en het doel van de voorgenomen handeling, een beschrijving van de aard en omvang van de gevolgen van de handeling, voor zover die gevolgen relevant zijn voor de beoordeling van de aanvraag.

5. Besluit ingevolge de Spoorwegwet (artikel 19);

Als het nodig is om in de buurt van een hoofdspoorweg werkzaamheden uit te voeren, zoals het oprichten van bouwwerken of het aanleggen van kabels of leidingen, is een vergunning nodig op grond van de Spoorwegwet.

De belangrijkste bij de aanvraag in te dienen documenten zijn de volgende: in ieder geval een lokale en kadastrale aanduiding van de plaats van het (bouw)werk en een situatietekening schaal 1:1000, waarop ingetekend het tracé in het vergunningsgebied met vermelding van spoorlijn en kilometrische ligging. Voor kabels en leidingen: een dwarsprofieltekening, schaal 1:100. Voor bouwwerken: gegevens over het gebruik, locatie en begrenzing van het bouwwerk in relatie tot de spoorweginfrastructuur en de toegankelijkheid van de spoorweginfrastructuur.

6. Besluit ingevolge de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (artikel 2, activiteiten in , op, onder of overwegen en daarin gelegen kunstwerken in beheer bij het Rijk));

De Wet beheer rijkswaterstaatswerken geeft het Rijk de mogelijkheid om (snel)wegen, viaducten, tunnels, bruggen en dijken te beheren zodat ze veilig en doelmatig kunnen worden gebruikt. Volgens de wet is het verboden om zonder toestemming van de minister van Infrastructuur en Waterstaat iets anders te doen met een waterstaatswerk, dan waarvoor het bedoeld is. Wel kan op grond van artikel 2 van deze wet een vergunning worden verleend als er wordt voldaan aan bepaalde voorschriften. Informatie die ingediend moet worden heeft met name betrekking op eventuele schade aan het waterstaatswerk.

7. Besluiten op grond van een bepaling in een verordening van een waterschap, provincie of gemeente

Diverse toestemmingen, afhankelijk van project en afhankelijk van de desbetreffende verordening. Het kan bijvoorbeeld gaan om een vergunning ter bescherming van infrastructuur of de goede afwikkeling van verkeer.

Meldingen

1. Melding ingevolge het Waterbesluit en de Waterregeling (artikel 6.11, eerste lid, Waterbesluit en artikelen 6.14 en 6.17 Waterregeling);

Voor het onttrekken van grondwater, het gebruik maken van een waterstaatswerk en het brengen van water in of het onttrekken van water aan een oppervlaktewaterlichaam is een voorafgaande melding vereist. In het algemeen wordt de volgende informatie gevraagd: tijdstip waarop met de activiteit of het werk wordt begonnen en de duur daarvan, de aard en omvang van de activiteit of het werk, en een situatietekening met een schaal van ten minste 1:10.000 waarop de plaats en ligging van de activiteit of het werk ten opzichte van de omgeving is aangegeven en die voorzien is van een noordpijl. Voor een grondwateronttrekking wordt een beschrijving van het doel, de in- of uitstroomsnelheid en omvang van het onttrekken van water bijgevoegd.

2. Melding ingevolge het Besluit lozen buiten inrichtingen (artikel 1.10);

Voor bepaalde lozingen is geen vergunning nodig, maar wordt wel een voorafgaande melding vereist. In het algemeen wordt de volgende informatie gevraagd: het tijdstip waarop het lozen of de verandering daarvan zal aanvangen en de duur van het lozen, de aard en omvang van het lozen, een situatieschets, met een schaal van ten minste 1:10.000 en voorzien van een noordpijl, waarop de ligging van de activiteit waarvan het lozen het gevolg is ten opzichte van de omgeving is aangegeven, met aanduiding van de lozingspunten en de ligging van de terreinriolering.

3. Melding ingevolge het Besluit bodemkwaliteit (artikelen 32 en 42);

Voor het toepassen van bouwstof of baggerspecie is een voorafgaande melding vereist. Onder meer de volgende informatie wordt gevraagd: plaats van herkomst, hoeveelheid en beoogde toepassing van de toe te passen bouwstof, grond of baggerspecie, de toepassingslocatie, een milieuhygiënische verklaring en voor grond of baggerspecie: de bodemkwaliteits- of bodemfunctieklaas.

4. Melding ingevolge de Wet natuurbescherming (artikel 4.2)

Betreft de melding van het vellen van houtopstand. Bij de melding dienen onder meer een opgave van het aantal te kappen bomen en een topografische kaart, schaal 1:25.000, te worden gevoegd.

De Nederlandse wetgeving is te vinden via <http://wetten.overheid.nl/zoeken/>.

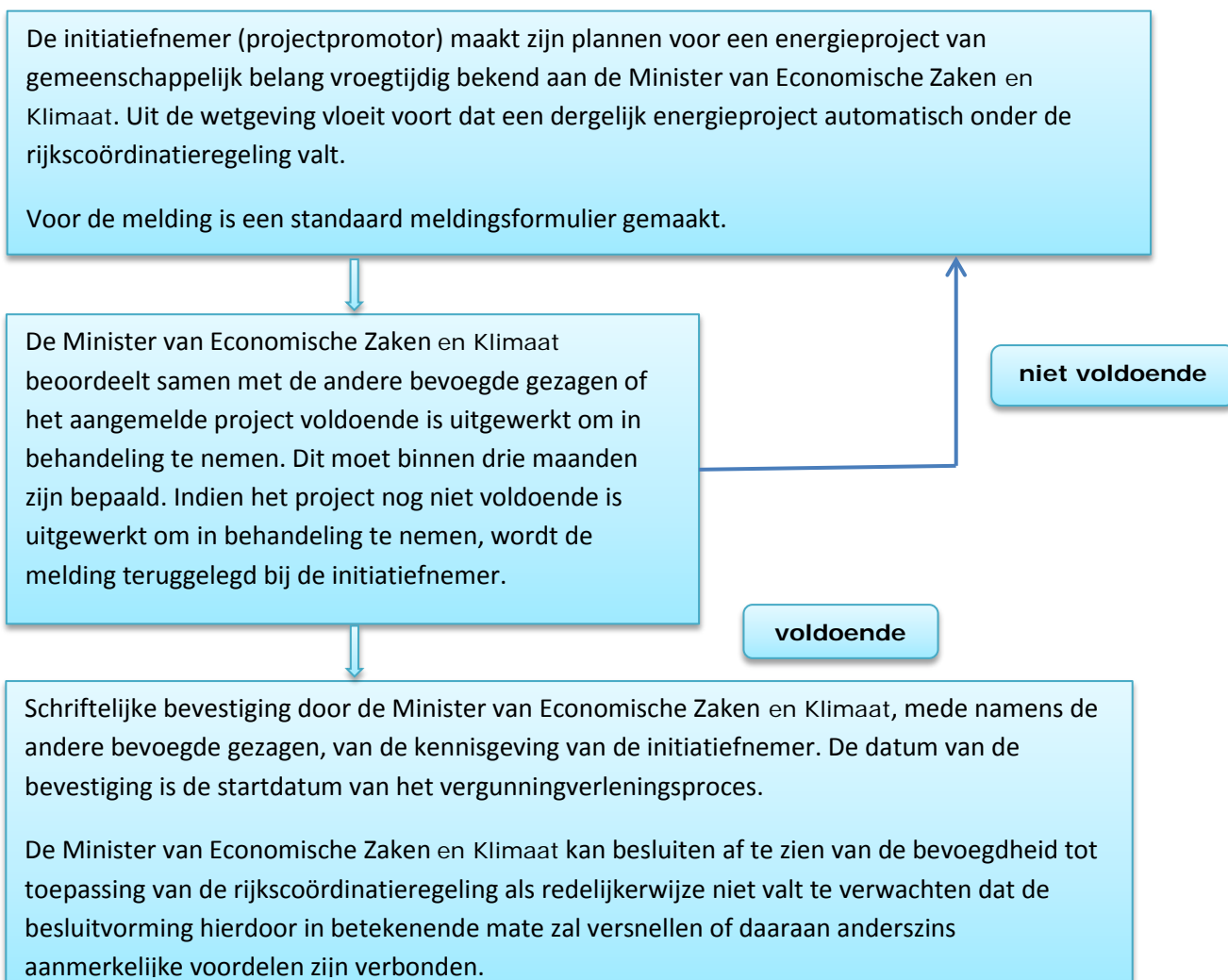
Voor voorbeelden van vergunningaanvragen voor energie-infrastructuurprojecten zie: <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/bureau-energieprojecten>

5. Het vergunningverleningsproces

In dit hoofdstuk wordt het proces uitgelegd voor de vergunningverlening voor projecten van gemeenschappelijk belang. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar projecten op land en naar projecten offshore (zie 3.1.4). De doorlooptijd van de procedure zal in het algemeen tussen de anderhalf en twee jaar liggen. De stappen tot en met de vaststelling van de definitieve notitie reikwijdte en detailniveau zullen ongeveer zes maanden duren. Daarna zullen de aangewezen onderzoeken circa een jaar tot anderhalf jaar vergen. Voor de stappen tot aan de indiening van het ontwerp-aanvraagdossier zijn dan nog circa zes maanden nodig, eventueel verlengd in verband met ontbrekende informatie. Deze fasen zijn indicatief en kunnen deels parallel lopen. Hierbij worden de onderstaande stappen doorlopen. Ten slotte zal de doorlooptijd voor de aanvraag van de vergunningen in het algemeen tussen de een en anderhalf jaar liggen. Hierbij zullen de stappen tot en met de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten circa zes maanden duren. De verwerking van zienswijzen en adviezen, het vaststellen van de besluiten en de terinzagelegging van de besluiten beslaat dan een periode van tussen de zes en acht maanden.

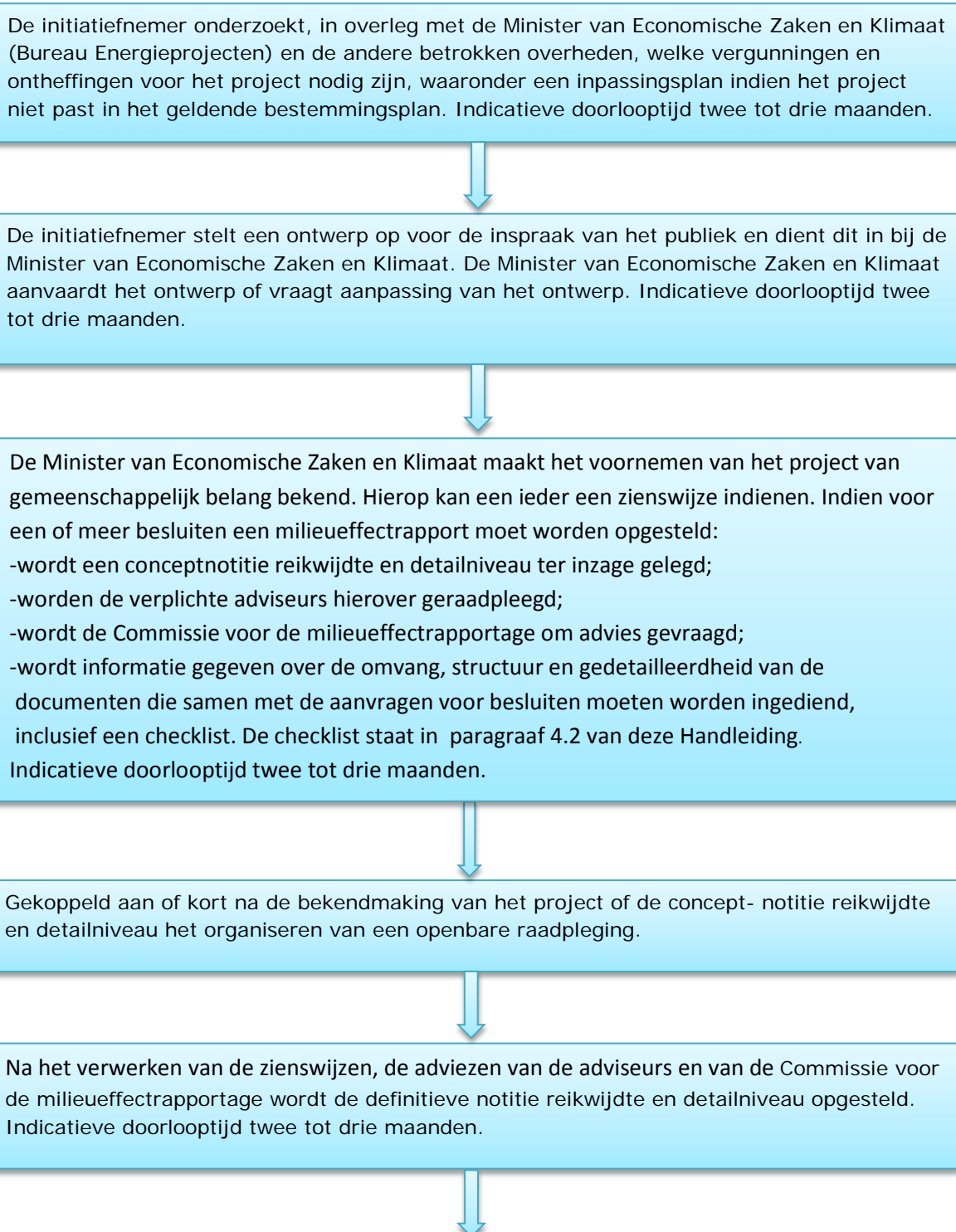
5.1.1 De melding van een project van gemeenschappelijke belang op land

De RCR-procedure begint formeel met een melding bij de bevoegde instantie: de Minister van Economische Zaken en Klimaat. In de praktijk zal vaak vooroverleg zijn geweest. De doorlooptijd van dit vooroverleg zal liggen tussen de twee en drie maanden. De procedure voor de aanvaarding van de melding zal ook twee à drie maanden duren.

5.1.2 De procedure vóór de aanvraag van de vergunningen

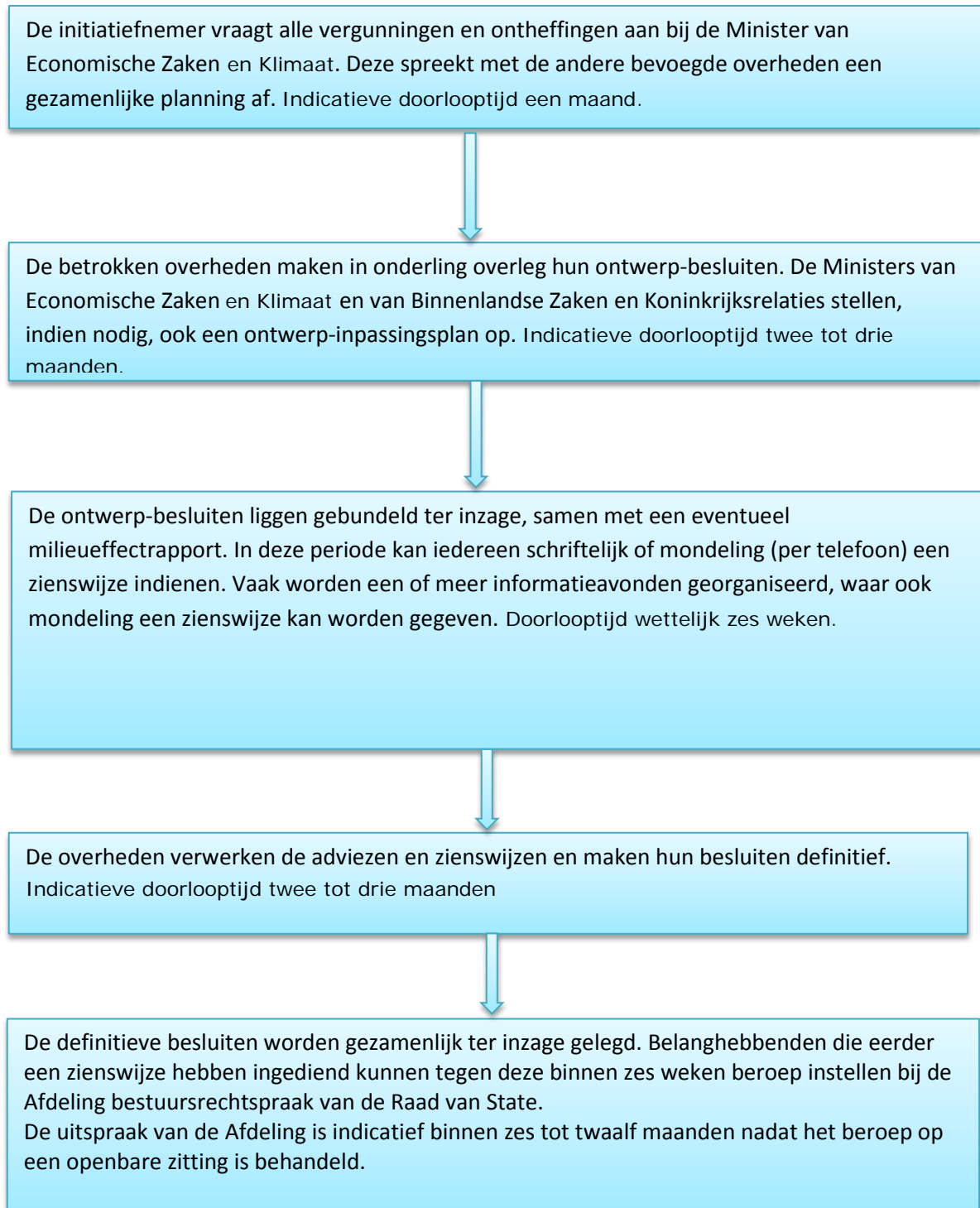
In deze fase moet worden vastgesteld welke vergunningen en andere besluiten nodig zijn voor het realiseren van het project van gemeenschappelijk belang, wat moet worden onderzocht om die vergunningen en andere besluiten vast te stellen en hoe de uitvoering van die onderzoeken plaatsvindt.

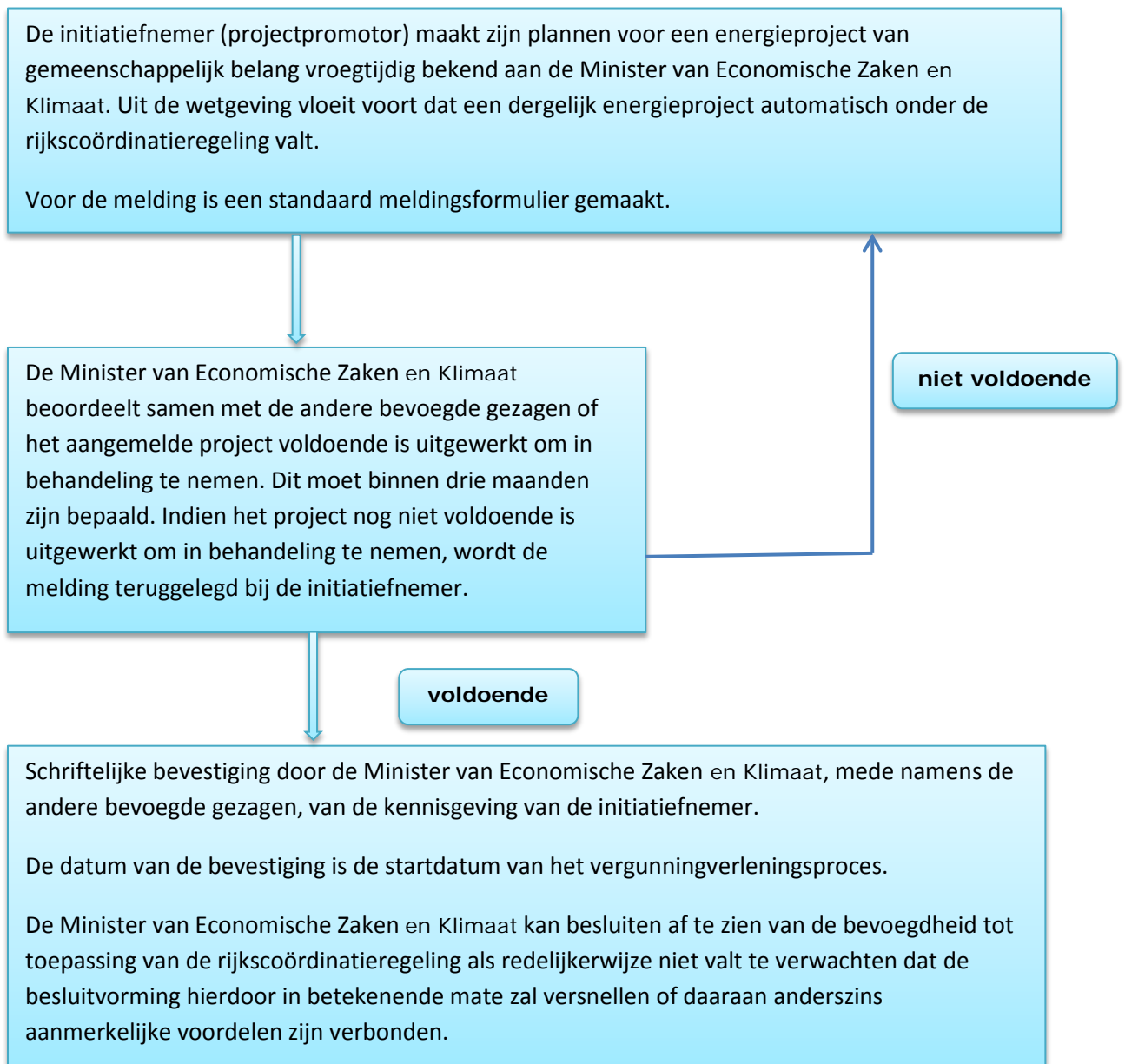
5.1.3 De procedure voor de vergunningverlening

In deze fase worden de vergunningen voorbereid, vastgesteld en bekend gemaakt. De doorlooptijd hiervan zal in het algemeen tussen de een en anderhalf jaar liggen. Hierbij zullen de stappen tot en met de terinzagelegging van de ontwerp-besluiten circa zes maanden duren. De verwerking van zienswijzen en adviezen, het vaststellen van de besluiten en de terinzagelegging van de besluiten beslaat dan een periode van tussen de zes en acht maanden.

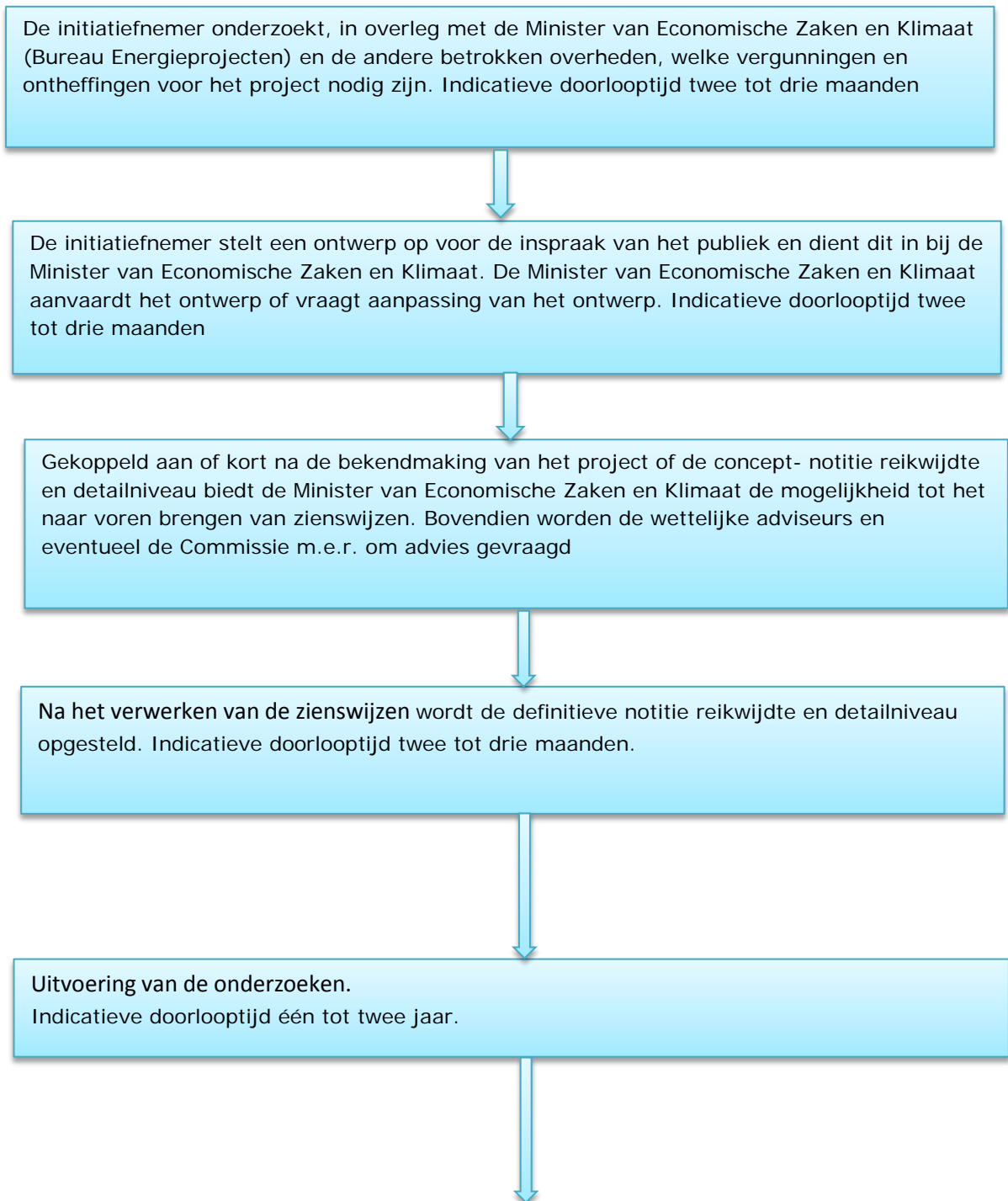
5.2.1 De melding van een project van gemeenschappelijke belang offshore

De RCR-procedure begint formeel met een melding bij de bevoegde instantie: de Minister van Economische Zaken en Klimaat. In de praktijk zal overigens wel al vooroverleg zijn geweest. De doorlooptijd van dit vooroverleg zal in het algemeen liggen tussen de twee en drie maanden. De procedure voor de aanvaarding van de melding zal ook twee à drie maanden duren. Zie verder onder 5,

5.2.2 De procedure vóór de aanvraag van de vergunningen.

In deze fase moet worden vastgesteld welke vergunningen en andere besluiten nodig zijn voor het realiseren van het project van gemeenschappelijk belang offshore. Wat moet worden onderzocht om die vergunningen en andere besluiten vast te stellen en hoe vindt de uitvoering van die onderzoeken plaats. Zie verder onder 5.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat stelt, in samenwerking met de initiatiefnemer en de andere betrokken overheden, een gedetailleerd schema op voor het vergunningverleningsproces. Hierbij wordt rekening gehouden met de resultaten van de onderzoeken. Indicatieve doorlooptijd een tot twee maanden.

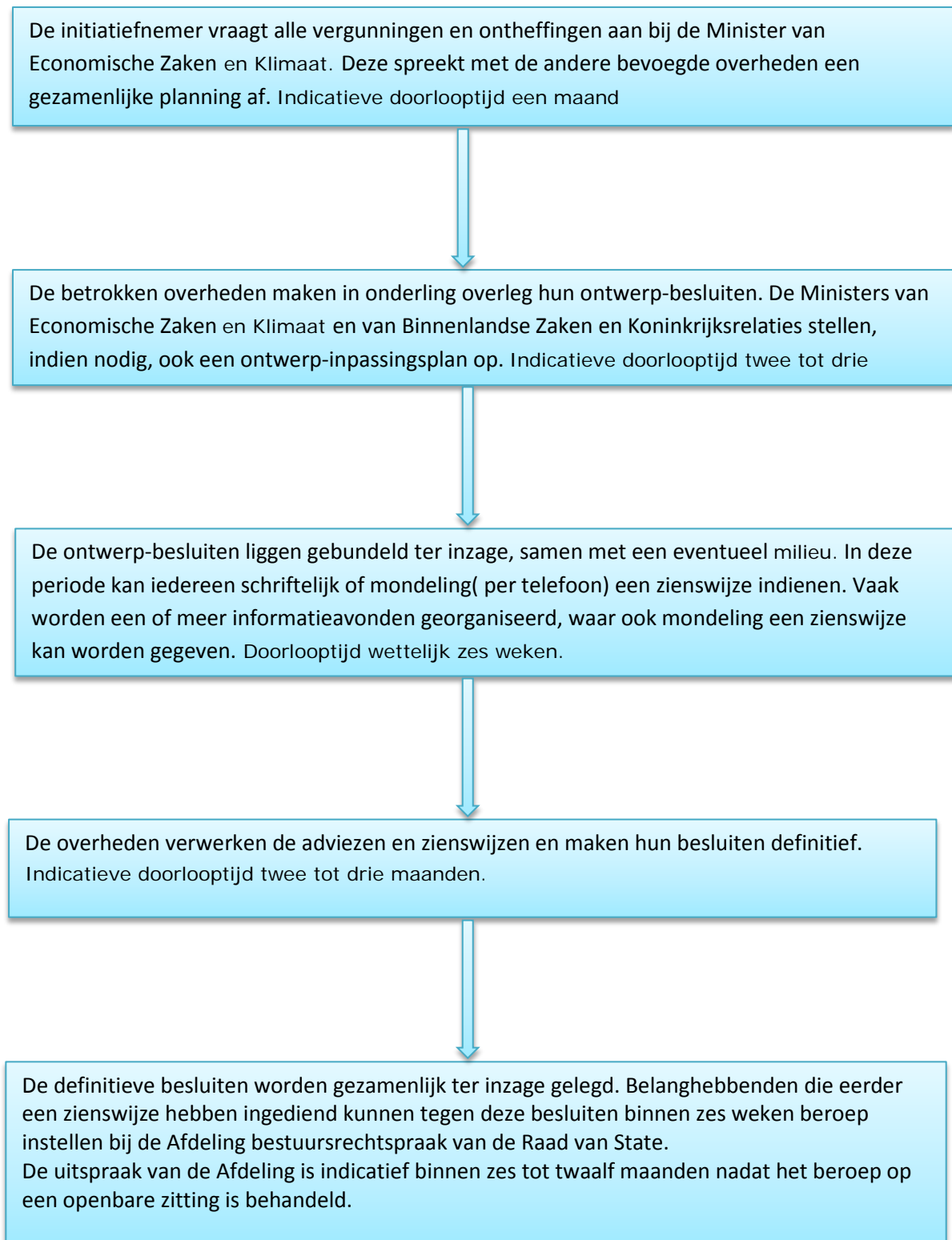
De initiatiefnemer dient het ontwerp-aanvraag dossier in bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Zo nodig verzoekt de Minister, mede namens de andere betrokken autoriteiten, de initiatiefnemer om toezending van eventuele ontbrekende informatie.

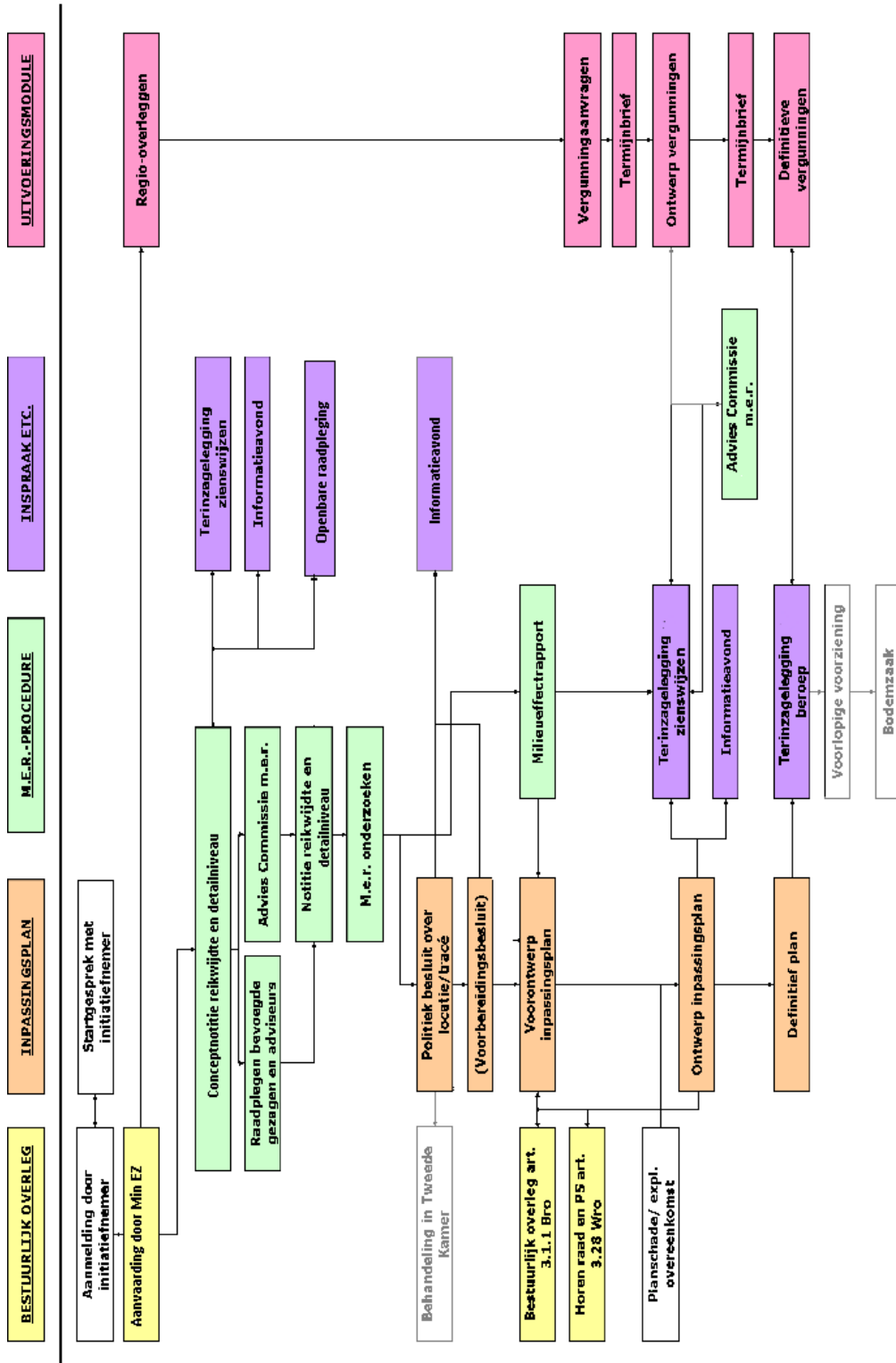
Binnen drie maanden na de indiening van de ontbrekende informatie gaat de bevoegde instantie over tot aanvaarding en behandeling van de vergunningverlening. Indicatieve doorlooptijd twee tot drie maanden.

5.2.3 De procedure voor de vergunningverlening

In deze fase worden de vergunningen voorbereid, vastgesteld en bekend gemaakt. De doorlooptijd hiervan zal in het algemeen tussen de een en anderhalf jaar liggen. Hierbij zullen de stappen tot en met de terinzagelegging van de ontwerp-besluiten circa zes maanden duren. De verwerking van zienswijzen en adviezen, het vaststellen van de besluiten en de terinzagelegging van de besluiten beslaat dan een periode van tussen de zes en acht maanden.

5.3 Schematisch vergunningverleningsproces projecten van gemeenschappelijk belang

De term *m.e.r.* staat in dit schema voor milieueffectrapportage.

6. Informatie over de omvang, structuur en gedetailleerdheid van de documenten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de informatie over de omvang, structuur en gedetailleerdheid van de documenten die samen met de aanvragen voor besluiten moeten worden ingediend, inclusief een checklist. Dit vloeit voort uit de verplichting zoals die is geformuleerd in bijlage VI onder e, bij de verordening. In de notitie reikwijdte en detailniveau wordt de gewenste reikwijdte en structuur en het detailniveau van de m.e.r. procedure gecommuniceerd. Zie ook paragraaf 3.2.

6.1. Milieueffectrapport en notitie reikwijdte en detailniveau

In veel gevallen zal voor een project van gemeenschappelijk belang ook een milieueffectrapport (MER) moeten worden opgesteld. In het kader van het MER worden de effecten van de voorgenomen infrastructuur en alternatieven op het milieu beschreven. De alternatieven en varianten voor de desbetreffende infrastructuur kunnen verschillende effecten teweeg brengen in de aanlegfase, gebruiksfase en/of sloopfase. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld geluidhinder en grondwateronttrekking tijdens de aanleg van infrastructuur en aantasting van natuurwaarden. Het Besluit milieueffectrapportage bepaalt voor welke activiteiten en welke besluiten een MER moet worden gemaakt. Zie ook paragraaf 3.2.1 en paragraaf 5.4 van de Handleiding.

Voor de meeste energie-infrastructuurprojecten wordt een zogenaamde combinatieprocedure voor het MER doorlopen. Dit, omdat er als er een planmer-plicht is, er altijd ook een mer-plichtige vergunning is, waarbij de vergunning en het plan (in de regel) tegelijkertijd in procedure worden gebracht. Artikel 14.4b Wet milieubeheer dan wel artikel 3.35, zesde lid, Wet ruimtelijke ordening vereisen dan dat beide bijbehorende milieueffectrapportages ook worden gecombineerd.

Voordat het MER wordt opgesteld, wordt in een *notitie reikwijdte en detailniveau* beschreven hoe de milieueffectrapportage zal worden uitgevoerd.

In de notitie reikwijdte en detailniveau zal voor de projecten van gemeenschappelijk belang nadere informatie omtrent de omvang, structuur en gedetailleerdheid worden opgenomen voor de documenten die samen met de aanvragen voor besluiten moeten worden ingediend⁴.

6.2. Informatie inzake de documenten die samen met de aanvragen moeten worden ingediend

De effecten van de voorgenomen projecten van gemeenschappelijk belang op de onderstaande thema's zullen in het algemeen in de mer worden onderzocht. Hierbij dient te worden aangetekend dat de omvang van het studiegebied verschilt per onderzoeksthema. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de maximale reikwijdte van de te verwachten effecten voor een bepaald thema. Voor de opstelling van het MER zullen de te onderzoeken thema's veelal in deelonderzoeken worden uitgevoerd.

Uiteraard is de vraag van wat te onderzoeken afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het desbetreffende project van gemeenschappelijk belang.

⁴ Voor een voorbeeld van een project van gemeenschappelijk belang zie https://www.rvo.nl/sites/default/files/2017/01/concept_NRD_viking_link.pdf

6.2.1. Externe veiligheid

Voor externe veiligheid zal –ter zake van bijvoorbeeld buisleidingen- in de mer getoetst worden aan het Besluit externe veiligheid buisleidingen. Deze regelgeving voorziet in een toetsing aan het plaatsgebonden risico en groepsrisico. Voor deze toetsing wordt een kwantitatieve risicotetsing opgesteld.

6.2.2. Geohydrologie, bodem (verontreiniging) en water

Er kan in een specifiek project sprake zijn van bemaling met gevolgen voor het grondwatersysteem en eventuele zetting van de bodem. Daarnaast kunnen er, onder meer, gevolgen zijn voor het grondwatersysteem en kan sprake zijn van aantasting van grondwater- en milieubeschermingsgebieden.

De aanwezigheid van bodemverontreiniging kan relevant zijn tijdens de aanleg van de desbetreffende infrastructuur. Door ontgraving van (ernstig) verontreinigde grond, of het aantrekken van (ernstig) verontreinigd grondwater kan sprake zijn van sanering, zoals bedoeld in de Wet Bodembescherming.

6.2.3. Landschap, geomorfologie en cultuurhistorie

Vanuit het aspect landschap wordt onderzocht welke verschillende typen gebied het tracé van de aan te leggen infrastructuur doorsnijdt. Met betrekking tot de geomorfologische aspecten wordt bijvoorbeeld onderzocht welke geologische, geomorfologische en bodemkundig waardevolle gebieden en aardkundige monumenten (het tracé van) de aan te leggen infrastructuur doorsnijdt. Op het terrein van cultuurhistorie worden de belangrijkste cultuurhistorische structuren en elementen in kaart gebracht. De aanleg van nieuwe infrastructuur kan tijdelijke alsmede blijvende effecten voor de aspecten landschap en cultuurhistorie tot gevolg hebben.

Landschap

De aanleg van de infrastructuur kan de visueel ruimtelijke structuur tijdelijk en/of permanent aantasten. In het MER wordt aan de hand van de huidige visueel ruimtelijke kwaliteiten van de verschillende landschapstypen en de kwetsbaarheid voor de ingreep bepaald of deze visueel ruimtelijke hoofdstructuur wordt aangetast door de aanleg van de nieuwe infrastructuur.

Geomorfologie

De realisatie van de infrastructuur kan effect hebben op de in de bodem aanwezige aardkundige waarden, waaronder stroomruggen, oude rivierlopen etc. In het MER wordt een overzicht gegeven van de aanwezige aardkundig waardevolle gebieden, waaronder GEA-objecten (geologisch en aardkundig waardevolle objecten) evenals de karakteristieke landschapsvormen (op basis van een geomorfologische kaart).

Cultuurhistorie

In het MER wordt onder meer ingegaan op eventuele permanente effecten van de aanleg van de nieuwe infrastructuur op cultuurhistorisch waardevolle gebieden, structuren, patronen en elementen. Voor zover sprake is van aantasting, zal deze worden benoemd in hectare aangetast cultuurhistorisch waardevol gebied en in een kwantitatieve en kwalitatieve aantasting van patronen en elementen.

6.2.4. Natuur

Met name bij de aanleg van infrastructuur bestaat er kans op verstoring van de natuur. Wettelijk gezien bestaan er twee verschillende kaders waarmee rekening moet worden gehouden. Ten eerste zijn er wettelijk beschermde natuurgebieden op grond van de **Wet natuurbescherming** en soorten (Natura 2000 en beschermde natuurmonumenten, flora en fauna en bossen). Daarnaast zijn er op basis van ruimtelijke ordeningswetgeving beschermde gebieden, namelijk de gebieden die behoren tot de ecologische

hoofdstructuur, thans Natuur Netwerk Nederland (NNN), robuuste verbindingen en ecologische verbindingzones.

In het MER zullen gebieden beschermd onder de Wet natuurbescherming worden geïnventariseerd evenals gebieden behorende tot het NNN.

In de MER-fase wordt tevens een volledig veldonderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde diersoorten en rode lijstsoorten op en in de directe nabijheid van de voorgenomen infrastructuur. De in Nederland beschermde planten komen gezien hun zeer specifieke habitateisen vooral in beschermde natuurgebieden voor. Het voorkomen van beschermde plantensoorten en soorten van de rode lijst wordt tijdens veldonderzoek in kaart gebracht.

Ten aanzien van de te verwachten effecten:

De aanleg van infrastructuur heeft een zeker ruimtebeslag. Aanwezige habitats en biotopen van beschermde soorten kunnen hierdoor permanent of tijdelijk aangetast worden. Ruimtelijke ecologische relaties worden mogelijk voor kortere of langere tijd verbroken. Door werkzaamheden kunnen individuele dieren gedood, verwond of verjaagd worden. De groeiplaatsen van beschermde planten kunnen verloren gaan of worden aangetast door verdroging als gevolg van bronbemaling. Daarnaast kan de aanleg van infrastructuur verstoring veroorzaken van (beschermde) gebieden en soorten.

In het MER worden de gevolgen – indien aan de orde – van directe aantasting voor beschermde gebieden en leefgebieden van minder algemene beschermde soorten beschreven. De (tijdelijke) effecten door de aanleg van de infrastructuur worden bepaald en afgezet tegen de gebieden die een bepaalde beschermde status hebben of leefgebied vormen voor (groepen van) soorten met een beschermde status.

Met de beschrijving van deze effecten worden de belangrijkste gevolgen in relatie tot de natuurwetgeving zichtbaar gemaakt. De gevolgen van (tijdelijke) verstoring van leefgebieden van belangrijke beschermde soorten worden afgezet tegen juridische of beleidsmatige beschermingskaders. Voor de NNN-gebieden (inclusief verbindingzones) geldt dat beoordeeld zal worden of de kwaliteit en/of het functioneren van de NNN-gebieden wordt aangetast. Bekeken zal worden hoe een eventuele aantasting zo veel mogelijk voorkomen kan worden, dan wel of er sprake is van een compensatieverplichting.

6.2.5. Archeologie

Het in kaart brengen van archeologische aspecten start vaak met bureauonderzoek. In dit kader wordt vaak onderscheid gemaakt tussen bekende archeologische waarden en archeologische verwachtingen. Bekende archeologische waarden bestaan uit bekende archeologische vindplaatsen (archeologische terreinen) en waarnemingen.

Naar aanleiding van bureauonderzoek zal, daar waar aanleiding is tot nader onderzoek, veldonderzoek worden verricht. Als op grond van het inventariserend veldonderzoek blijkt dat in het tracé behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, zal de initiatiefnemer van het project, conform het rijks- en provinciaal archeologiebeleid, de mogelijkheden onderzoeken de vindplaatsen te sparen (behoud in situ). Daarbij valt –indien aan de orde– te denken aan het verrichten van een boring onder de vindplaats door, of, indien een boring niet mogelijk is, aanpassing van het tracé.

6.2.6. Geluid, trillingen en lucht

Er kan bij (de aanleg van) infrastructuur sprake zijn van geluidsinvloeden, trillingen en effecten op de luchtkwaliteit door bijvoorbeeld transport en gebruik van machines. Zo kan tijdens de aanlegfase bijvoorbeeld sprake zijn van enige trillingshinder door de aanleg zelf of door bouwverkeer.

Indien aan de orde wordt in het MER beschreven hoe de aanleg in zijn werk gaat en hoe lang gedurende welk deel van de dag er al dan niet sprake is van trillingshinder.

Ook kunnen de aanlegwerkzaamheden enige hinder van geluid teweegbrengen tijdens het leggen van de infrastructuur. Onder aanlegwerkzaamheden worden, naast het feitelijke leggen van de infrastructuur, ook verstaan de werkzaamheden daaraan voorafgaand en daaropvolgend. In het MER wordt een toelichting gegeven op de werkzaamheden in de aanlegfase, de duur van de werkzaamheden en gedurende welk deel van de dag en wat voor type geluid (bouwverkeer, machines et cetera) wordt geproduceerd.

6.2.7. Gezondheid

Mogelijke effecten van de (aanleg van de) voorgenomen infrastructuur op de gezondheid dienen te worden geïnventariseerd –en indien dat nodig wordt geacht- nader onderzocht. Denk bijvoorbeeld aan magneetveldzones.

6.2.8 Ruimtelijke omgeving (bijvoorbeeld woon- en werkomgeving, recreatie, landbouw en visserij)

De aanleg van infrastructuur heeft ruimtebeslag tot gevolg. In het MER worden de belangrijkste functies van de directe projectomgeving op hoofdlijnen in beeld gebracht. Daarbij wordt ingegaan op woon- en werkgebieden, landbouwfuncties, recreatieve voorzieningen en kruisende infrastructuur.

De effecten voor ruimtegebruik worden waar nodig gekwantificeerd door bijvoorbeeld de veranderingen in ruimtegebruik in hectares weer te geven. Ten behoeve van de effectbeschrijving wordt gecheckt of en zo ja, bij hoeveel hectare er sprake is van permanent ruimtebeslag van wonen, werken en landbouw- en recreatiegebieden. Tijdelijke effecten worden kwalitatief beschreven of voor landbouw in hectares benoemd.

6.2.9. Leefomgeving: elektromagnetische velden

Rond bepaalde energie-infrastructuur, namelijk hoogspanningslijnen, ontstaan magnetische velden. Er is uitgebreid wetenschappelijk onderzoek gedaan naar dit onderwerp. Er is geen sprake van wettelijke limieten voor blootstelling aan deze magnetische velden, maar wel sprake van Europees en nationaal beleid. Op basis van het wetenschappelijk onderzoek zijn in internationaal verband limieten aanbevolen voor de sterkte van het magnetisch veld. Deze houden in dat blootstelling aan meer dan 100 microtesla wordt afgeraden. Deze waarden worden ook in Nederland gehanteerd en in bestaande situaties nergens overschreden.

De toenmalige staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu heeft in 2005 geadviseerd om voor nieuwe situaties, waaronder bij nieuwe hoogspanningsverbindingen, uit te gaan van het voorzorgsbeginsel. Het advies is om zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen (0-15 jaar) langdurig verblijven in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla.

Bij de tracering worden zoveel als redelijkerwijs mogelijk gevoelige bestemmingen vermeden. Bij het bepalen van de effecten wordt uitgegaan van een magneetveldzone die is berekend op basis van een aantal aannames overeenkomstig de Handreiking van het RIVM (<http://www.rivm.nl/Onderwerpen/H/Hoogspanningslijnen/Handreiking>) voor het berekenen van de specifieke 0,4 microtesla zone in de omgeving van bovengrondse hoogspanningslijnen.

7. Transparantie en inspraak

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe en wanneer derden worden betrokken bij een project van gemeenschappelijk belang en hoe zij inspraak hebben. Het uitgangspunt is dat de bij een project van gemeenschappelijk belang betrokken partijen zoals de betrokken nationale, regionale en lokale autoriteiten, landeigenaren en in de omgeving van het project wonende burgers, het algemene publiek en de associaties, organisaties of groepen daarvan in een vroege fase van het project worden betrokken. Zie hiervoor ook paragraaf 3.2 en paragraaf 5.4.

In de context van de openbare raadpleging die moet plaatsvinden voordat het aanvraagdossier wordt ingediend, doen de betrokken partijen minimaal het volgende⁵:

- a) zij publiceren een informatiefolder van maximaal 15 bladzijden waarin op een duidelijke en beknopte wijze een overzicht wordt gegeven van het doel van het project met een voorlopig tijdschema voor de uitvoering, het nationale netwerkontwikkelingsplan, de bestudeerde alternatieve routes, de verwachte effecten, inclusief van grensoverschrijdende aard, en eventuele matigingsmaatregelen, die voor het begin van de raadpleging moeten worden gepubliceerd; De informatiefolder dient voorts een lijst te bevatten van de internetadressen van het in artikel 18 bedoelde transparantieplatform, alsmede de handleiding voor de in punt 1 bedoelde procedures.
- b) zij informeren alle betrokken belanghebbenden over het project via de in artikel 9, lid 7, bedoelde website en andere geschikte informatiebronnen;
- c) zij nodigen de betrokken belanghebbenden schriftelijk uit op specifieke bijeenkomsten waarop de bekommernissen van die belanghebbenden worden besproken.

In de Nederlandse regelgeving kan echter een ieder kennis nemen van de informatie en een zienswijze indienen op de besluiten.

7.1 Transparantie en inspraak in de meldingsfase

In deze periode werkt de initiatiefnemer een plan uit over de inspraak van het publiek. Hierin moet in ieder geval informatie worden gegeven over:

- de bij de zaak te betrekken belanghebbenden;
- de geplande maatregelen, waaronder de voorgestelde algemene locaties en data van de geplande bijeenkomsten;
- de tijdlijn;
- de personele middelen die hiervoor worden vrijgemaakt.

Dit plan wordt voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat. Deze kan binnen drie maanden verzoeken het plan zo nodig aan te passen.

7.2 Transparantie en inspraak in de aanvraagfase

Na de aanvaarding van de melding van een project van gemeenschappelijk belang wordt door de Minister van Economische Zaken en Klimaat, eventueel samen met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, kennisgeving gedaan van het voornemen om een project van gemeenschappelijk belang te starten en hoe het publiek zijn mening daar over kan geven.

Bij een milieueffectrapportage

In de meeste gevallen zal voor een project een milieueffectrapport moeten worden opgesteld.

⁵ Bijlage IV bij Verordening Nr. 347/2013.

De kennisgeving van dit voornemen bevat dan in elk geval dat waar en wanneer de stukken over het voornemen openbaar zullen worden gemaakt en dat er gelegenheid zal zijn om zienswijzen naar voren te brengen (aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn). De kennisgeving vindt tevens plaats in een publicatie in een ander land als er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.

De stukken worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. Een ieder kan daarop zijn of haar zienswijze indienen bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Ten behoeve van de inspraak op de kennisgeving en de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau worden meestal informatieavonden gehouden.

Bij een ruimtelijke ontwikkeling waarvoor geen milieueffectrapport wordt opgesteld
Indien geen milieueffectrapport wordt opgesteld wordt een kennisgeving gedaan van het voornemen van het project van gemeenschappelijk belang. Hierin wordt vermeld of stukken betreffende het voornemen ter inzage zullen worden gelegd en waar en wanneer en of er gelegenheid wordt geboden zienswijzen omtrent het voornemen naar voren te brengen, aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn.

Openbare raadpleging

Voordat de vergunningen worden aangevraagd vindt er een openbare raadpleging plaats, zoals bedoeld in artikel 9, vierde lid, van de verordening. Deze openbare raadpleging wordt georganiseerd door de Minister van Economische Zaken en Klimaat, samen met de initiatiefnemer en de andere bevoegde instanties. Voor de openbare raadpleging zal een informatiefolder over het project worden opgesteld.

De openbare raadpleging zal via de reguliere landelijke en regionale media en via de projectwebsite bekend worden gemaakt. Hierbij zal worden aangegeven waar en wanneer informatieavonden worden georganiseerd. De betrokken belanghebbenden zullen schriftelijk worden uitgenodigd. Een ieder kan op deze informatieavonden zijn of haar zienswijze op het project geven.

De initiatiefnemer stelt een verslag op met een overzicht van de activiteiten die zijn uitgevoerd met het oog op transparantie en inspraak van het publiek en de resultaten daarvan. Dit verslag wordt bij de aanvraag van de vergunningen gevoegd.

7.3 Transparantie en inspraak in de vergunningverleningsfase

Na de aanvraag van de vergunningen worden deze opgesteld door de bevoegde gezagen. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert de vergunningverlening en geeft een termijn voor het opstellen van de ontwerp-vergunningen.

De ontwerp-vergunningen worden tegelijkertijd gedurende zes weken ter inzage gelegd. Een ieder kan dan daarop zijn of haar zienswijze indienen bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Van de terinzagelegging wordt kennisgeving gedaan in diverse landelijke en regionale media. Kennisgeving wordt ook gericht gegeven aan de eigenaren van gronden of andere zakelijk gerechtigden als in de ontwerp-besluiten is voorzien dat die gronden een andere bestemming zullen krijgen.

Na het verwerken van de ingediende zienswijzen wordt besloten of de vergunningen worden verleend. Hierbij wordt aangegeven welke veranderingen zijn aangebracht in vergelijking met de ontwerp-vergunningen. Na de vaststelling worden de vergunningen

tegelijkertijd zes weken ter inzage gelegd. Van de terinzagelegging wordt weer kennisgeving gedaan in diverse landelijke en regionale media. Gedurende die periode kunnen belanghebbenden dan desgewenst in beroep gaan voor zover zij een zienswijze hebben ingediend.

7.4 Website

Voor ieder project van gemeenschappelijk belang wordt een website geopend door de initiatiefnemer. Deze website wordt gekoppeld aan de website van de Europese Commissie. Ook bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is er een website voor de projecten van gemeenschappelijke belang (<http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/bureau-energieprojecten> en vandaar kan men doorklikken naar het concrete project).

Op de website van het project wordt minimaal de volgende informatie verstrekt:

- a) de in punt 5 bedoelde informatiefolder;
- b) een niet-technische en op gezette tijden geactualiseerde samenvatting van maximaal 50 bladzijden, met een beeld van de huidige stand van het project en, in het geval van een actualisering, een overzicht van de wijzigingen ten opzichte van de vorige versies;
- c) de planning voor het project en voor de openbare raadpleging, met duidelijke opgave van datum en plaats van openbare raadplegingen en hoorzittingen, en de voorgestelde onderwerpen die waarschijnlijk voor die hoorzittingen relevant zijn;
- d) contactgegevens met het oog op het verkrijgen van het volledige stel aanvraagdocumenten;
- e) contactgegevens met het oog op het toezenden van opmerkingen en bezwaren tijdens de openbare raadplegingen.

8. Contactgegevens

Het Rijk

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag
Postadres: Postbus 20401
2500 EK Den Haag
Telefoon: (070) 379 89 11 en (070) 378 68 68
Internet: <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postadres:
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
Telefoon: (070) - 456 00 00
Fax: 070 - 456 11 11
Internet <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienw>

Provincies

Interprovinciaal Overleg (het samenwerkingsverband van de twaalf provincies).
Muzenstraat 61
Telefoon: (070) 888 12 12
Fax (070): 888 12 80
E-mail: communicatie@ipo.nl
Internet <http://www.ipo.nl/>

Gemeenten

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (het samenwerkingsverband van de gemeenten).
Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
Postadres: Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Telefoon: (070) 373 83 93
E-mail: informatiecentrum@vng.nl
Internet: <http://www.vng.nl>

Waterschappen

Unie van Waterschappen (het samenwerkingsverband van de waterschappen).
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postadres: Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Telefoon: (070) 351 97 51
Fax: (070) 354 46 42
E-mail: info@uvw.nl
Internet: <http://www.uvw.nl/>

Overige

Commissie voor de milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800
3511 ML UTRECHT
Postadres: Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Telefoon: (030) 234 76 66
Fax (030) 233 12 95
E-mail: kennisplatform@eia.nl
Internet: <http://www.commissiemer.nl/>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postadres: Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
Telefoon: (033) 421 74 56
Fax: (033) 421 77 99
E-mail: info@cultureelerfgoed.nl
Internet: www.cultureelerfgoed.nl

Initiatiefnemers projecten van gemeenschappelijk belang

National Grid Viking Link Ltd

Telefoon: +44 (0) 800 731 0561
Open tussen 09:00 en 17:00 (Lokale tijd)
maandag tot vrijdag.
E-mail: www.Vikinglink@communityrelations.co.uk
E-mail: www.Viking-link.nl (Nederlands) `

en

Energinet.dk

Telefoon: +45 70 10 22 44
Open tussen 09:00 en 16:00 (CET)
maandag tot vrijdag
E: mail: www.Vikinglink@energinet.dk

- project Viking Link

Andere betrokken partijen

- Omwonenden
- (lokale) actiegroepen
- vertegenwoordigers van collectieve belangen, zoals:
 - *Greenpeace Nederland*
Adres: NDSM-Plein 32,
1033 WB Amsterdam
Telefoon: 0800 4223344
<http://www.greenpeace.nl>

o *Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland*
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland
035 - 655 99 11
<https://www.natuurmonumenten.nl>

o *Vereniging Milieudefensie*
Adres: Nieuwe Looiersstraat 31,
1017 VA Amsterdam
Telefoon: 020 550 7300
<https://milieudefensie.nl>

o *Waddenvereniging*
Adres: Droogstraat 3,
8861 SR Harlingen
Telefoon: 0517 493 693
<https://www.waddenvereniging.nl>